

MARTINUS DELRIO

Az álhalott

A fordító bevezetője

Az itt közölt történet – amely két esetet ismertet – nem egyszerű tetszhalál-história, hiszen démoni szemfényvesztésről és mű-halotról esik benne szó. A szöveg olvastán a mai, racionálisan gondolkodó olvasóban azonban felmerül a gyanú, hogy az elsőnek említett „csoda” valójában nem a Sátán, hanem a szerelmespár műve volt. Annak érdekében folyamodhattak a cselhez, hogy a vonakodó szülőktől kicsikarhassák a beleegyezést házasságukhoz. A második eset háttérben pedig talán valamiféle tréfa állhatott. Mindenesetre érdekes és elgondolkodtató, hogy a 16. században a racionális indoklást milyen könnyen és magától értetődően helyettesíthette még a démonológiai magyarázat, illetve, hogy a két magyarázattípus milyen jól megférhetett még egymással az emberi értelemben, különösen ha olyan tárgyról – holttestről, halálról – volt szó, mely amúgy is megmozgatta az emberi fantáziát, s amely különféle népi hagyományokkal, mítoszokkal (eleven holttest, testrablás, kísértethit) is kapcsolatban állhatott.

Történetünk szerzője vagy lejegyzője, Delrio, Martinus (1551-1608) antwerpeni születésű, spanyol nemzetiségű jogász és démonológus volt. Delrio Párizsban, Löwenben, Douay-ben és Salamancában tanult jogot és bölcsészetet, majd Brabantban működött különféle polgári és katonai bíróságokon. 1580-ban belépett a jezsuita rendbe, ettől kezdve több spanyol és németalföldi egyetemen tanított. Löwenben halt meg. Delrio rendkívüli műveltségű, magasan képzett, ám mai szemmel meglehetősen korlátolt gondolkodású ember lehetett. Főműve, a *Disquisitionum magicarum libri sex* (A mágiával kapcsolatos kérdések hat könyve) először 1596-ban jelent meg Antwerpenben, és sokáig erősen befolyásolta a Katolikus Egyház démonokról alkotott nézeteit.

Következzék tehát az álhalotról szóló történet, amelynek forrása a következő munka: MARTINUS DELRIO: *Disquisitionum magicarum libri sex*. Coloniae Agrippinae, Demen, 1679. 332-333.

A démoni kísértés harmadik, igen ritka válfaja szerintem bizonyos képmások vagy bábúk segítségével mehet végbe: erről is hozok egy érdekes példát.

Gunerchena Brabant egyik takaros és közismert faluja. Itt egy ifjú beleszeretett egy szűz leányba. Ám miközben már éppen a házasságról tárgyalt a lány szüleivel, és azok ellenezték a dolgot, a leány hirtelen heveny lázba esett, amely hamarosan olyannyira súlyossá vált, hogy már mindenki azt hitte, hamarosan belehal. Gyászolni kezdték hát, sőt megverték a harangokat is, mintha már meg is halt volna.

Kis idő múltán a leány ifjú szerelme pirkadatkor éppen a falujából a szomszéd faluba tartott. Míg a bozótosban ballagott, panaszos női hangot vélt hallani. Izgatottan keresni és kutatni kezdte hát a hang gazdáját, és rá is talált szerelmére, a lányra, akit már halottnak vélt. „Már a halálotat gyászolják a szeretteid, hogy kerülsz hát ide?” – kiáltott a lányra, mire a lány azt felelte, hogy: „Ez a férfi vezetett ide, ő mutatta az utat.” Az ifjú döbbenettel hallotta ezt, hiszen a lányon kívül senkit nem látott a környéken, gondolt hát egyet, nagy bátran elkapta kedvesét, magával cipelte, és egy faluszéli házban elrejtette. Falujába visszatérve aztán beszélt a barátaival, majd velük együtt felkereste a lány apját, aki éppen a koporsó mellett ülve virrasztott, és megkérte, hogy adja hozzá a lányát, akinek halálát éppen siratta. Az apa csodálkozva felelt: „Az Isten szerelmére, hát mi vagy te, hogy halottakat támasztasz és feleségül veszed őket?” A fiú pedig így szólt: „Csak annyit ígérj meg tiszta szívvel, hogy ha a lányod feltámasztom, és meggyógyítom, hozzám adod feleségül.”

Az apa pedig beleegyezését adta, és ígéretét mindannyiuk színe előtt megerősítette. Ekkor az ifjú lerántotta a leplet, amely alatt a halottnak kellett volna feküdnie: a lepel alól azonban egy olyan csodálatos báb bukkant elő, mely biztosan nem emberkéz műve volt! Azok, akik saját szemükkel látták ezt a sátáni bábút, úgy mondták, hogy belülről korhadt fához volt hasonló, kívülről pedig vékony bőrréteg borította. Ezután az ifjú hazahozta a leányt, és visszaadta apjának. Néhány nap múlva a leányzó teljesen kigyógyult a bajából, és feleségül is ment az ifjúhoz, akivel mindmáig boldogan és épségben éldegél.

Szinte a fentivel megegyező az az eset is, amelynek során egy férfi Flandria határvidékén, súlyos beteg és már halottnak vélt nővéreére ugyanaznap, amikor éppen a helyettesítő bábú temetésére készülődtek, a tengerparti nádasban bukkant rá, és hazavitte a saját házába. Miután pedig belépett abba a szobába, ahol a barátai éppen siratták a holtat, leleplezte, és kardjával miszlikbe szabdalta a bábút. A rokonság persze halálra rémült, mindenki sikoltozott nagy ijedtében – döbbenetben kérdezgették a férfit, hogy a nővére holttestével miért művel ilyen szörnyűséget. Ő pedig elnevette magát, és azt felelte: „Azt hiszitek, a nővéremmel kegyetlenkedem? De hát ez nem a nővérem holtteste, hanem démoni

báb és látszat csupán!” Így szólva mindenkit magával hívott, és a házához vezette őket, ahol bemutatta nekik megtalált nővérét. Aki mind a mai napig életben van, és jó egészségnek örvend.

(Fordította és bevezette: Magyar László András)

Magyar László András
Dr. Univ., orvostörténész
Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár
1023 Budapest Török u.12.
e-mail: orvostortenet@t-online.hu